

jajem (de) ⟨Jidd. *jajen* ‘wijn’, van Hebr. *jajin*⟩ **I** (g.mv.) jenever **II** (-s; -pje of -pie) borrel. **III** 131
jajemen (jajemde, h. geajemd) ⟨van *jajem*⟩
 drinken **III** **drinken**.

jakhals ⟨vgl. met het dier als een lafhartige rover⟩ gemenerik.

jakkes (tw.) jasses.

jammerhout (het, g.mv.) ⟨naar de klagende tonen van het instrument⟩ viool; synoniem: jammerplank¹.

jammerkast (de, -en) ⟨van *jammeren* ‘zeuren’ en *kast*⟩ **1** televisie **2** draaiorgel.

jammerplank (de, -en) ⟨naar de klagende tonen van het instrument⟩ **1** jammerhout **2** gitaar.

jampotglas (het, -glazen; -glaasje) ⟨naar de dikte van het glas van de bodem van jampotten⟩ dik brillenglas.

Jan (de, -nen; -tje) ⟨veelvoorkomende, alledaagse mannenvoornaam⟩ *Jan en alleman* iedereen; *boven Jan zijn a* de moeilijkheden te boven zijn **b** genoeg verdiend hebben om het

rustig aan te kunnen doen; *Jan Gat* bijnaam voor het Rotterdamse beeld ‘De verwoeste stad’ van Ossip Zadkine; *Jan van Gent* mannelijk geslachtsdeel; *Jan Joker* sukkel; voor *Jan Joker* voor niets; *Jan Jurk* sukkel; *Jan Kaas* scheldwoord voor Nederlanders; *Jan met de korte achternaam*, *Jan Lul* sukkel; voor *Jan Lul* voor gek, voor niets; *Jan Modaal* gemiddelde persoon, met name naar inkomen; *Jan met de pet* de gewone man; *Jan, Piet en Klaas* het gewone volk; *Jan Publiek* de grote massa; *Jan Rap en zijn maat* het gewone volk; *Jan zonder handjes* mannelijk geslachtsdeel **III** **lul** || ‘En probeer nu ook eens mijn Jan van Gent uit mijn onderbroek te halen!’ ‘Durf ik niet ...’ fluisterde ze | Nog minstens twee volle dagen en een nacht in dat volstrekt oninteressante huis voor Jan Lul zitten ... Hoe had ik zoiets kunnen beloven?

jan-an-de-lat (de, g.mv.) ⟨van *Jan* en *lat* ‘stuk hout’⟩ kruisbeeld; synoniem: tinus-aan-de-rekstok.

Jajem

Tussen pierenverschrikker en nachtmutsje

‘Ach wat heeft het voor zin om het allemaal zo donker in te zien?’ zegt de man en zijn door de borrels aangerichte glimlach doet haar denken aan vroeger.

– Simon Carmiggelt

Dat het nuttigen van *huppelwater* of *zangzaad* bepaalde **gevolgen** heeft, weet iedereen die zich wel eens *de kelk laat voldoen* – de *hassebas* en het *lefwater* zorgen soms zelfs voor gekibbel en overmoedige uitspraken, waarover je je de volgende dag behoorlijk kunt schamen. Aan de **hoeveelheid** drank hoeft dat niet te liggen, althans niet bij een *druppel*, *hapje*, *neut* of *spatje*. Maar bij een *kamelenrug*, *lel* of een *over-’t-ij-kijkertje* wordt een *taaie pakken* natuurlijk een heel ander verhaal; en of je nu **jong of oud** drinkt met een *jonkie* of een *leeftijdgenootje*, of dat je let op de **herkomst** met een *amsterdammertje* of *schiedammertje* maakt dan niet veel uit.

Is een *stevige borrel* drinken dan geen **stimulans**? Wel met zo nu en dan een *hartversterkertje*, *opkikkertje* of een *versterking*, maar als je er de hele dag mee in de weer bent ... En iedereen weet dat de **tijd** vliegt, zeker als je plezier hebt. ’s Ochtends op de nuchtere maag een *pien-verschrikkertje*, voor de koffie gauw nog een *halfelfje*, in de middag aan de tapkast wat *tillen en kantelen* door wat *wippertjes* en *pikketanissies* naar binnen te werken, voor het avondeten een *schootan* en ’s avonds zo vroeg mogelijk beginnen met *slaapmutsjes* om zo laat mogelijk met een *nachtmutsje* te eindigen. Hét recept voor een delirium zo groot als een roze olifant.

Zie voor meer verwante termen pagina 314. Zie ook de kaders *drinken* en *zat*.

janboel (de, g.mv.) ⟨van *Jan* en *boel* ‘boedel’ bende, rommel.

janboerenfluitjes (mv.) ⟨van *Jan*, *boer* als ‘eenvoudig’ en *fluiten*) op z’n *janboerenfluitjes* op de simpelste manier, heel eenvoudig.

jandoedel (de, -s; -tje) ⟨van *Jan* en *doedel* ‘sufferd’⟩ slapping.

janhagel (het, g.mv.) ⟨van *Jan* en *hagel* ‘dichte menigte’⟩ het gepeupel, het gewone volk; synoniem: grauw.

janjoker (de, -s; -tje) ⟨van *Jan Joker*, allitererend gevormd⟩ sukkel.

janjurk (de, -en) ⟨van *Jan Jurk*, allitererend gevormd⟩ slijmerd, sukkel.

janken (jankte, h. gejankt) ⟨klanknabootsend gevormd⟩ 1 huilen 2 jengelen.

janlul (de, -len; -letje) ⟨van *Jan Lul*⟩ sukkel.

jap (de, -pen en -s) ⟨verkorting van Japanner.

jappenbak (de, -ken) ⟨verkorting van *Japanner* en *bak*¹⟩ Japane auto **auto**.

jas (de, -sen) ⟨‘kledingstuk’⟩ 1 condoom **speeltje** 2 omhulsel • *een houten jas* doodskist; *ie-mand een houten jas aanmeten* vermoorden **crimineel**; *een houten jas aantrekken* doodgaan **dood**; *ie-mand de jas uitkloppen* a mishandelen **klap** b streng bekritisieren.

jasses (tw.) ⟨verbastering van *Jesus*⟩ uitroep van afkeer; vormvariant: jakkes || Toen hij besteld had, zei de zeeman alleen: ‘En, lopen de Russen al op de gracht?’ ‘Hè jasses meneer,’ riep de bazin, in haar zekerheid geprikt.

jat (de, meestal *jatten*) ⟨Jidd. *jad*, van Hebr. *jadh* ‘hand’⟩ hand **recht** • *iets recht in de jat* krijgen contant || Maar heel diep in haar wiel ze dat er nog iets anders was; de grote gore jatten van Geurkens op het maagdelijk blanke en o zo omvangrijke achterste van Emma | Wat peesden we vroeger niet voor wat overgeld, hè? Maar dat kreeg je dan ook als je loon recht in de jat. Eerlijk verdiend.

jathannes (de, -sen) ⟨van *jatten* en verkorting van de eigennaam *Johannes*, vgl. *kloothannes*) dief **crimineel** || ‘Toe, Hiep; vooruit jongen!’ riep de eerste, terwijl hij een revolver trok. ‘Die twee jathannesen zijn al naar binnen! Zie je dat licht? Daar ligt de schat!’

jatmoos I (het, g.mv.) ⟨Jidd. *jadmoos*, van Hebr. *jadh* ‘hand’ en *moos*⟩ handgeld II (de, jatmozen) ⟨van bet. I, onder invloed van *jatten* en de veelvoorkomende Joodse persoonsnaam

Moos⟩ dief, zwendelaar; vormvariant: jatmous **crimineel**.

jatmous (de) jatmoos.

jatten (jatte, h. gejat) ⟨van *jat*⟩ stelen **crimineel** || ‘Ze hebben hier me horloge gejat,’ sprak hij somber. ‘Nee, dat ligt thuis.’ Het viel hem mee van de wereld.

jatter (de, -s; -tje) ⟨van *jatten*⟩ dief **crimineel** || Interviews! Ik beschouw elke interviewer als de dief van andermans ideeën! U bent een jatter en een snaaier, meneer! U gapt de geest die mij toebehoort! Journalisten vormen een legitieme tak van de penose.

jemig (tw.) I ⟨verbastering van *Jesus*⟩ uitroep van verontwaardiging of verbazing II ⟨bedacht door Kees van Kooten en Wim de Bie⟩ *jemig de pemig* uitroep van verontwaardiging of verbazing.

jenever (de, -s; -tje) ⟨Mnl. *genever*, *geniver*, van Fr. *genièvre* ‘jeneverbes’⟩ *jonge jenever* met maximaal 15 % moutwijn; *oude jenever* met 15–40 % moutwijn en een jeneverbessmaak; *in de jenever zijn dronken* **zat**.

jenevermoed (de, g.mv.) ⟨van *jenever* en *moed*⟩ moed die door drankgebruik teweeg is gebracht **drinken**.

jeneverneus (de, -neuzen) I ⟨naar de neus die kleurt bij drankgebruik⟩ rode neus door gebruik van veel sterkedrank II ⟨van bet. I⟩ persoon met een rode neus **drinken**.

jenevervat (het, -vaten; -vaatje) ⟨van *jenever* en *vat*⟩ 1 *zo hol als een jenevervat* gezegd van een persoon die niets weet, maar wel het hoogste woord voert 2 iemand die (te) veel jenever drinkt **drinken**.

jengelen (jengelde, h. gejengeld) ⟨van *jangelen* ‘janken van dieren’⟩ 1 zaniken, zeuren **zeuren** 2 eentonig klinken • *jengelen op de gitaar, piano, viool*.

jennen (jende, h. gejend) ⟨mogelijk van Jidd. *Jowen* ‘Griek’, omdat Grieken berucht waren als bekwame valsspellers bij het kaarten⟩ 1 pesten 2 vals spelen bij het kaarten.

jenner (de, -s; -tje) ⟨van *jennen*⟩ pestkop.

jens (de, jenzen) ⟨van *jenzen*²⟩ klap **klap**.

jenzen (jensde, h. gejensd) ⟨mogelijk van Mnl. *jense* ‘sabel’⟩ 1 neuken **neuken** 2 gooien, smijten.

jetsers (mv.) ⟨mogelijk van de voornaam *Jet*⟩ vrouwenborsten **tieten**.

